



РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министър на образованието и науката

ЗА П О В Е Д

24.10.2025 г.

X РД09-3307/24.10.2025 г.

Регистрационен №
Министерство на образованието и науката
Signed by: Yanka Stoyanova Radanova

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 2, ал. 1 и 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и 2 от Административнопроцесуалния кодекс

У Т В Ъ Р Ж Д А В А М

Национална изпитна програма за провеждане на държавен изпит за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията код **041301 „Мениджмънт и икономика“** от професионалното направление код **0413 „Управление и администрация“** съгласно приложението.

24.10.2025 г.

X

КРАСИМИР ВЪЛЧЕВ
Министър на образованието и науката
Signed by: Emilia Tzvetanova Lazarova

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

**НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА
ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА СТЕПЕНИ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО
ПРОФЕСИЯ**

Професионално направление				
Код: 0413	Управление и администрация			
Професия				
Код: 041301	Мениджмънт и икономика			
Степени на професионална квалификация	-	II	III	-
Ниво по Национална квалификационна рамка (НКР)	-	3	4	-
Ниво по Европейска квалификационна рамка (ЕКР)	-	3	4	-

Утвърдена със Заповед

27.10.2025 г.

X РД09-3307/24.10.2025 г.

Регистрационен №
Министерство на образованието и науката
Signed by: Yanka Stoyanova Radanova

София, 2025 г.

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за провеждане на държавни изпити за придобиване на втора и трета степен на професионална квалификация (СПК) по професия код 041301 „Мениджмънт и икономика“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Целта на настоящата изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на всяка степен на професионална квалификация.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от ЗПОО и чл. 2, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 1 от 19.02.2020 г. за организацията и провеждането на изпитите за придобиване на професионална квалификация.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

1. Част по теория на професията

- изпитни теми с кратко описание на учебното съдържание по всяка тема и дидактически материали (осигуряват се от обучаващата институция);
- критерии за оценяване на изпитните теми;
- указания за разработване на писмен тест;
- указания за съдържанието и оформянето на дипломния проект за ученици, обучаващи се за трета степен на професионална квалификация;
- критерии за оценяване на дипломния проект и неговата защита.

2. Част по практика на професията

- указания за съдържанието на индивидуалните задания;
- критерии за оценяване на индивидуалните задания.

3. Система за оценяване

4. Приложения

- образец на изпитен билет – част по теория на професията;
- образец на индивидуално задание по практика;
- образец на индивидуално задание за разработване на дипломен проект;
- образец на рецензия на дипломен проект.

III. ИЗПИТНИ ТЕМИ ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА

2. ИЗПИТНИ ТЕМИ ЗА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

ИЗПИТНА ТЕМА № 1: **Обща икономическа теория, икономическо поведение и вземане на решения**

Икономическата наука като наука за производството, разпределението и потреблението на стоките и услугите. Видове пазарни структури от гледна точка на предлагането и търсенето. Еластичност на търсенето и предлагането. Пределна полезност на продуктите и разполагаем доход

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 1</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Обяснява икономическата наука като наука за производството, разпределението и потреблението на стоките и услугите	20
2. Сравнява различните видове пазарни структури от гледна точка на предлагането и търсенето (монопол, монополистична конкуренция, свършена конкуренция, олигопол, олигопсон)	20
3. Обяснява еластичността на търсенето под влияние на различните фактори на търсенето и ценовата еластичност на предлагането	20
4. Описва понятията: постоянни и променливи разходи, средни постоянни и средни променливи разходи, пределни, разходи и общи разходи и условията за постигане на вътрешнофирмено равновесие	20
5. Описва влиянието на пределната полезност на продуктите и разполагаемия доход върху потребителските решения (изокости и изокванти)	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 2: **Основи на мениджмънта**

Основни елементи на управленските системи. Основни управленски функции. Бизнес процеси – процес на вземане на управленски решения. Принципи на планирането. Управленски стилове

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 2</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва основните елементи на управленските системи	20
2. Описва основните управленски функции и ролята на всяка една функция за постигане на фирмените цели	25

3. Обяснява концепцията за бизнес процеси и процеса на вземане на управленски решения	20
4. Описва принципите на планиране чрез създаване на ясни и изпълними цели	15
5. Описва различни управленски стилове (например авторитарния, демократичния, и др.) и техните характеристики, като обяснява техните ефекти върху мотивацията и производителността на служителите	10
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 3: Снабдяване, доставки и обслужване на клиенти

Видове суровини и материали, необходими за производствения процес, и тяхното предназначение. Принципи на управление на складовете. Влияние на ефективната логистика върху разходите и производствения процес. Основни методи за доставка и тяхното приложение в зависимост от типа на стоките. Логистични процеси, свързани с организацията на доставките. Основни документи, свързани с процеса на доставка

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 3</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Изброява видове суровини и материали, необходими за производствения процес, и тяхното предназначение	20
2. Описва принципите на управление на складовете и как ефективната логистика влияе на разходите и производствения процес	20
3. Изброява основните методи за доставка и тяхното приложение в зависимост от типа на стоките	20
4. Описва логистичните процеси, свързани с организацията на доставките, включително транспорт, съхранение и разпределение	20
5. Посочва основните документи, свързани с процеса на доставка (например товарителници, фактури)	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 4: Обработка на финансово-счетоводна информация с помощта на информационни и комуникационни технологии в мениджмънт и икономика – използване на електронни таблици за финансов анализ

Структура на електронната таблица. Формули и функции. Графики и визуализация. Анализ на приходи и разходи. Обработка на финансови данни

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 4</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва структурата на електронната таблица	15
2. Дефинира основните формули и функции, които се използват за финансови разчети	20
3. Описва различните видове графики за визуализация на финансови тенденции	20
4. Описва методи за идентифициране на основните източници на приходи и ключовите разходи за бизнеса в електронни таблици	25
5. Описва техники за обработка на данни (например филтриране, сортиране) за по-добро управление на финансовите отчети с електронни таблици	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 5: Административна и организационна дейност в бизнес среда – документация и деловодство в бизнес организацията

Видове бизнес документи. Архивиране и съхранение. Входяща и изходяща кореспонденция. Регистрация на документи. Електронна поща и комуникация

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 5</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва основните видове бизнес документи като предназначение, структура и съдържание	20
2. Характеризира процедурите по класиране, класифициране, архивиране и съхранение на документация на хартиен и дигитален носител	20
3. Обяснява процедурите и етапите за регистрация на документи и нейната проследяемост при използването на регистри на хартиен носител и електронни софтуерни приложения и системи за управление на документооборота	20
4. Обяснява етапите за регистрация на документи	20
5. Описва ролята на електронната поща в деловата комуникация	20
Общ брой точки:	100

3. ИЗПИТНИ ТЕМИ ЗА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

ИЗПИТНА ТЕМА № 1: Основи на маркетинга

Определение и значение на маркетинга. Видове маркетинг. Маркетинг микс. Маркетингов анализ на пазара. Значението на обратната връзка от клиентите за бизнеса

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 1</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва дефиниции за маркетинг и значението на маркетинга в съвременната икономика	15
2. Описва основните функции на маркетинга: проучване на пазара, реклама, продажби, информиране, убеждаване и обслужване на клиенти	20
3. Описва компонентите на маркетинговия микс и взаимовръзката между тях	25
4. Описва основни методи за проучване на потребителите като анкети и интервюта	25
5. Описва значението на обратната връзка от клиентите за бизнеса	15
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 2: Основи на бизнес статистиката и визуализацията на данни

Характеристики на националната статистическа система, нормативната уредба в статистиката и структурата и функциите на Националния статистически институт. Абсолютни и относителни статистически величини. Статистическото разсейване, асиметрия и ексцес. Концепцията за темп на нарастване. Таблиците и графиките като средство за представяне на данни, видовете диаграми и значението на визуализацията на данни. Основните принципи и методи на извадковото статистическо изследване

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 2</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Обяснява основните характеристики на националната статистическа система, нормативната уредба в статистиката и структурата и функциите на Националния статистически институт	25
2. Описва различните видове абсолютни и относителни статистически величини: алгебрични средни величини, аритметични средни величини, неалгебрични средни величини (мода и медиана)	20
3. Описва статистическото разсейване, асиметрия и ексцес, както и концепцията за темп на нарастване и как се изчислява	20

4. Обяснява какво представляват таблиците и графиките като средство за представяне на данни, както и видовете диаграми и значението на визуализацията на данни	20
5. Описва основните принципи и методи на извадковото статистическо изследване, като обяснява разликата между генерална съвкупност и статистическа съвкупност, същността на стохастичната грешка в оценката на доверителните интервали и последователността на планиране на обема на проста случайна извадка	10
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 3: Основи на мениджмънта

Основни елементи на управленските системи. Основни управленски функции. Бизнес процеси – процес на вземане на управленски решения. Принципи на мениджмънта. Управленски стилове

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 3</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва основните принципи и методи на извадковото статистическо изследване и основните елементи на управленските системи	20
2. Описва основните управленски функции и ролята на всяка една функция за постигане на фирмените цели	25
3. Обяснява концепцията за бизнес процеси и процеса на вземане на управленски решения	20
4. Описва принципите на мениджмънта	15
5. Описва различни управленски стилове (например авторитарния, демократичния, и др.) и техните характеристики, като обяснява техните ефекти върху мотивацията и производителността на служителите	10
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 3: Рекламна и промоционална дейност

Основни принципи и видове рекламни стратегии. Характеристики на изключителното предложение за продажба. Брандиране. Комуникационни канали за реклама. Видове промоционални мероприятия

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 3</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Познава основните принципи и стратегии, използвани в рекламата за повишаване на продажбите и ефективно въздействие върху аудиторията	20

2. Познава определението за изключителното предложение за продажба (ИПП) като рекламна концепция	20
3. Описва основните правила за изготвянето на разпознаваем и въздействащ продукт и фирмен бранд	20
4. Изброява видовете комуникационни канали за реклама, техните силни и слаби страни	20
5. Описва различни видове промоционални мероприятия (отстъпки, конкурси, събития)	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 4: Нови продукти и технологии и продуктова политика – създаване и предлагане на нови продукти и нови технологии

Фактори на творческото мислене. Методи и техники за генериране на иновационни идеи. Видове иновационни процеси и техните етапи. Видове иновации. Създаване на работна среда за възникване на иновации

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 4</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва основните принципи и отключващи фактори за иновационно и творческо мислене	15
2. Описва основните методи и техники за генериране на иновационни идеи	20
3. Описва етапите на цикличните и линейните иновационни процеси	25
4. Разграничава различните видове иновации (продуктови, технологични, процесни, организационни)	20
5. Обяснява значението на създаване на атмосфера на добронамереност и сътрудничество за стимулиране на иновационното творческо мислене	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 5: Ценообразуване и ценова политика

Основни методи за ценообразуване. Фактори, които влияят върху ценовата стратегия. Основни принципи на пазарната икономика и влиянието им върху ценообразуването. Концепцията за оптимални цени. Методи за оценка на готовността на клиентите да заплащат определена цена. Влияние на сезонността и икономическите условия

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 5</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва основните методи за ценообразуване като ценообразуване на базата на разходи, конкурентно ценообразуване и ценообразуване на стойност	20
2. Описва факторите, които влияят на ценовата стратегия, включително пазарните условия, конкуренцията и потребителските нагласи	20
3. Описва основните принципи на пазарната икономика и как те влияят на ценообразуването	20
4. Описва концепцията за оптимални цени и как те влияят на продажбите и печалбите на предприятието	20
5. Идентифицира методите за оценка на готовността на клиентите да плащат за конкретен продукт или услуга, както и описва влиянието на сезонността и икономическите условия върху ценовите стратегии	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 6: Подпомагане управлението на човешките ресурси – подбор и наемане на човешки ресурси

Етапи на процеса „подбор на персонал“. Принципи за обявяване на свободни работни места, провеждане на интервюта и избор на кандидат. Методи за набиране на работници и служители. Изисквания на трудовото законодателство в областта на подбора на служители, включително за недискриминация

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 6</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Обяснява етапите на процеса „подбор на персонал“	20
2. Обяснява принципите за обявяване на свободни работни места, провеждане на интервюта и избор на кандидат	20
3. Обяснява ключовите критерии за подбор на кандидати като квалификация, професионален опит и притежавани компетентности	20
4. Идентифицира различните методи за набиране на работници и служители, включително онлайн платформи, борси за работа и социални мрежи	20
5. Описва изискванията на трудовото законодателство в областта на подбора на служители, включително за недискриминация	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 7: Управление на човешките ресурси – обучение и наставление на служители

Етапи на процеса „подбор на персонал“. Принципи за обявяване на свободни работни места, провеждане на интервюта и избор на кандидат. Методи за набиране на работници и служители. Изисквания на трудовото законодателство в областта на подбора на служители, включително за недискриминация

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 7</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва основните принципи на обучението и развитието на служителите	20
2. Обяснява различните методи и форми на обучение	20
3. Идентифицира нуждите от обучение на служителите в зависимост от организацията и конкретните работни процеси	20
4. Описва основните подходи за оценка на ефективността на обучителните програми	20
5. Описва принципите и характеристиките на учещата се организация и как те допринасят за създаване на среда, в която ученето е насърчаване и интегрирано в работните процеси	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 8: Управление на човешките ресурси – оценка на трудовото изпълнение и индивидуалния принос в МСП

Подходи и методи за оценка на трудовото изпълнение и индивидуалния принос. Политики и практики за възнаграждение и компенсация, насочени към стимулиране на производителността. Факторите, влияещи върху създаването на благоприятна работна среда. Методи за даване на конструктивна обратна връзка на служителите. Подходите за идентифициране и насърчаване на професионалното развитие на служителите

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 8</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Описва подходи и методи за оценка на трудовото изпълнение и индивидуалния принос	20
2. Познава политики и практики за възнаграждение и компенсация, насочени към стимулиране на производителността	20
3. Идентифицира факторите, които влияят на създаването на благоприятна работна среда и тяхното значение за производителността и удовлетвореността на служителите	20

4. Познава различни методи за даване на конструктивна обратна връзка на служителите, които подпомагат тяхното професионално развитие и подобряване на работното представяне	20
5. Описва подходите за идентифициране и насърчаване на професионалното развитие на служителите, включително пътища за кариерно развитие и обучения	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 9: Финанси на предприятието

Основни финансови показатели. Анализ на приходите и разходите. Съставяне на бюджет.

Оценка на рентабилността. Краткосрочно и дългосрочно финансово планиране

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 9</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Изброява основните финансови показатели, използвани в стопанската дейност	15
2. Обяснява методи за анализ на приходите и разходите	20
3. Описва етапите при съставяне на бюджет за кратък и дълъг период	20
4. Описва използването на методите на нетната настояща стойност (ННС) и вътрешната норма на възвръщаемост (ВНВ) при вземането на едно или друго инвестиционно решение	25
5. Описва разликите между краткосрочно от дългосрочно финансово планиране	20
Общ брой точки:	100

ИЗПИТНА ТЕМА № 10: Основи на бизнес статистиката и визуализацията на данни

Характеристики на националната статистическа система, нормативната уредба в статистиката и структурата и функциите на Националния статистически институт. Абсолютни и относителни статистически величини. Статистическото разсейване, асиметрия и ексцес. Концепцията за темп на нарастване. Таблиците и графиките като средство за представяне на данни, видовете диаграми и значението на визуализацията на данни. Основните принципи и методи на извадковото статистическо изследване

<i>Критерии за оценяване на изпитна тема № 10</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1. Обяснява основните характеристики на националната статистическа система, нормативната уредба в статистиката и структурата и функциите на Националния статистически институт	25
2. Описва различните видове абсолютни и относителни статистически величини:	20

алгебрични средни величини, аритметични средни величини, неалгебрични средни величини (мода и медиана)	
3. Описва статистическото разсейване, асиметрия и ексцес, както и концепцията за темп на нарастване и как се изчислява	20
4. Обяснява какво представляват таблиците и графиките като средство за представяне на данни, както и видовете диаграми и значението на визуализацията на данни	20
5. Описва основните принципи и методи на извадковото статистическо изследване, като обяснява разликата между генерална съвкупност и статистическа съвкупност, същността на стохастичната грешка в оценката на доверителните интервали и последователността на планиране на обема на проста случайна извадка	10
Общ брой точки:	100

IV. УКАЗАНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПИСМЕН ТЕСТ

1. Структура на теста и изисквания към тестовите задачи

Всеки тест се състои от 20 въпроса/задачи и обхваща всички теми от националната изпитна програма за съответната степен на професионална квалификация по професията. Тестовите включват следните модули:

Модул А: Титулна страница – съдържа наименование на институцията, от името на която се предлага тестът, и инструкция за работа с теста. Инструкцията съдържа информацията относно:

- целта на теста;
- начините за нанасяне на отговорите;
- права и задължения на учениците по време на изпита;
- начините за оценка на тестовите резултати;
- времето за решаване на теста.

Модул Б: Тест – изписва се вариант на теста. Тестовите въпроси/задачи се подреждат по един от следните критерии:

- по логиката на учебното съдържание;
- според типа на отговора.

Модул В: Еталон на верния отговор и ключ за оценяване – предназначени за комисията за подготовка и оценяване на изпита – част по теория на професията.

2. Изисквания към тестовите въпроси/задачи

Всяка тестова задача проверява компетентности съобразно нивото по НКР/ЕКР, както следва:

- за втора степен на професионална квалификация (НКР/ЕКР 3) – компетентности, необходими за изпълнение на еднотипни задачи, за решаване на рутинни проблеми и за извършване на рутинни дейности, както и ограничен набор от практически знания, необходими за изпълнението на по-сложни задачи в познати условия;
- за трета степен на професионална квалификация (НКР/ЕКР 4) – компетентности, необходими за изпълнение на сложни операции с помощта на различни инструменти, машини, апарати, измервателни уреди, за разчитане на технологична документация, схеми, данни и др.

Тестовите въпроси/задачи се разработват в съответствие с матрицата на теста, както следва:

Изпит на тема №	I степен на професионална квалификация Тежест 30%		II степен на професионална квалификация Тежест 40%		III степен на професионална квалификация Тежест 50%		IV степен на професионална квалификация Тежест 50%	
	Брой тестови задачи	Максимален брой точки	Брой тестови задачи	Максимален брой точки	Брой тестови задачи	Максимален брой точки	Брой тестови задачи	Максимален брой точки
1	-	-	4	20	2	10	-	-
2	-	-	4	20	2	10	-	-
3	-	-	4	20	2	10	-	-
4	-	-	4	20	2	10	-	-
5	-	-	4	20	2	10	-	-
6	-	-			2	10	-	-
7	-	-			2	10	-	-
8	-	-			2	10	-	-
9	-	-			2	10	-	-
10	-	-			2	10	-	-
	-	-	20	100	20	100	-	-

Максималният брой точки за всяка тестова задача е 5 точки.

При оценка на резултатите от теста максималният брой точки се поставя при пълен и верен отговор, съвпадащ с ключа за оценяване. Частично верните отговори носят по-малък брой точки съобразно ключа за оценяване.

V. УКАЗАНИЕ ЗА СЪДЪРЖАНИЕТО И ОФОРМЯНЕТО НА ДИПЛОМНИЯ ПРОЕКТ

Дипломният проект съдържа следните структурни единици:

- титулна страница;
- съдържание;
- увод (въведение);
- основна част;
- заключение;
- списък на използваната литература;
- приложения.

Титулната страница съдържа наименование на училището, населено място, тема на дипломния проект, трите имена на ученика, професия, име и фамилия на ръководителя/консултанта.

Уводът (въведение) съдържа кратко описание на основните цели и резултати.

Основна част – формулира се целта на дипломния проект и задачите, които трябва да бъдат решени, за да се постигне тази цел. Съдържа описание и анализ на известните решения, като се цитират съответните литературни източници. Съдържа приносите на дипломния проект, които трябва да бъдат така формулирани, че да се вижда кои от поставените задачи са успешно решени.

Заключението съдържа изводи и предложения за доразвиване на проекта и възможностите за неговото приложение.

Списъкът с използваната литература включва цитираната и използвана в записката на дипломния проект литература. Започва на отделна страница от основния текст. При имената на авторите първо се изписва фамилията. Всички описания в списъка с използваните източници трябва да са подредени по азбучен ред според фамилията на първия автор на всяка публикация.

Приложенията съдържат документация, която не е намерила място в текста поради ограниченията в обема ѝ или подредба за по-добра прегледност. В текста трябва да има препратка към всички приложения.

б) Оформяне на дипломния проект

Формат: А4; брой редове в стр.: 30; брой на знаците: 60 знака в ред; общ брой на знаците в 1 стр.: 1800 – 2000 знака

Шрифт: Times New Roman

VI. КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ДИПЛОМЕН ПРОЕКТ

<i>Критерии за оценяване</i>	<i>Максимален брой точки</i>
<i>1. Съответствие с изискванията за съдържание и структура на дипломния проект</i>	20
1.1. Логическа последователност и структура на изложението, балансиране на отделните части	4
1.2. Задълбоченост и пълнота при формулиране на обекта, предмета, целта и задачите в разработването на темата	7
1.3. Използване на подходящи изследователски методи	4
1.4. Стил и оформяне на дипломната работа (терминология, стил на писане, текстообработка и оформяне на фигури и таблици)	5
<i>2. Съответствие между поставените цели на дипломния проект и получените резултати</i>	20
2.1. Изводите следват пряко от изложението, формулирани са ясно, решават поставените в началото на изследването цели и задачи и водят до убедителна защита на поставената теза	10
2.2. Оригиналеност, значимост и актуалност на темата	6
2.3. Задълбоченост и обосновааност на предложенията и насоките	4
<i>3. Представяне на дипломния проект</i>	20
3.1. Представянето на разработката по темата е ясно и точно	5
3.2. Онагледяване на експозето с: а) презентация б) графични материали в) практически резултати г) компютърна мултимедийна симулация и анимация	10
3.3. Умения за презентиране	5
<i>4. Отговори на зададените въпроси от рецензента и/или членовете на комисията за подготовка, провеждане и оценяване на изпита чрез защита на дипломен проект</i>	30
4.1. Разбира същността на зададените въпроси и отговаря пълно, точно и убедително	10
4.2. Логически построени и точни отговори на зададените въпроси	10

4.3. Съдържателни и обосновани отговори на въпросите	10
5. Използване на професионалната терминология, добър и ясен стил, обща езикова грамотност	10
5.1. Правилно използване на професионалната терминология	5
5.2. Ясен изказ и обща езикова грамотност	5
Общ брой точки:	100

VII. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА

1. Указание за съдържанието на индивидуалните задания

Индивидуалното задание за частта по практика на професията съдържа темата на индивидуалното задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието.

Всяко индивидуално задание за държавен изпит за придобиване на професионална квалификация – част по практика на професията включва:

- тема в съответствие с единиците резултати от учене в държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията, като за обучаемите, които придобиват по-високата степен на професионална квалификация, индивидуалното задание може да съдържа извършване компетентности за по-ниската степен на професионална квалификация по съответната професия;
- указания (инструкции/изисквания) за изпълнение;
- критерии за оценяване.

По решение на комисията за провеждане и оценяване на изпита – част по практика на професията, могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното задание.

4.2. Критерии за оценяване

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
1.	Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда^{1*}	да/не

^{1*} Критерий 1 няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя **оценка слаб (2)**.

№	<i>Критерии за оценяване</i>	<i>Максимален брой точки</i>
1.1.	Изпълнява дейностите при спазване на необходимите мерки за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд	да/не
1.2.	Създава организация за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд на работното място	да/не
1.3.	Предотвратява опасните ситуации, които могат да възникнат по време на работа	да/не
2.	Ефективна организация на работното място	5
2.1.	Планира ефективно работния процес	2
2.2.	Разпределя трудовите дейности в работния процес съобразно поставената задача и времето за нейното изпълнение	2
2.3.	Познава и прилага установените стандарти за осъществяване на дейността	1
3.	Спазване изискванията на правилниците, наредбите и предписанията	5
3.1.	Познава и прилага нормативните изисквания в съответната професионална област	3
3.2.	Спазва изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с индивидуалното задание	2
4.	Правилен подбор на детайли, материали и инструменти съобразно конкретното задание	20
4.1.	Целесъобразно използва материали, детайли и инструменти според изпитното задание	10
4.2.	Правилно подбира количеството и качеството на материали, детайли и инструменти	10
5.	Спазване на технологичната последователност на операциите според индивидуалното задание	20
5.1.	Самостоятелно определя технологичната последователност на операциите	10
5.2.	Организира дейността си при спазване на технологичната последователност на операциите в процеса на работа	10
6.	Качество на изпълнението на индивидуалното задание	50

№	Критерии за оценяване	Максимален брой точки
6.1.	Всяка завършена дейност съответства на изискванията на съответната технология	20
6.2.	Крайният резултат съответства на зададените параметри и отговаря на изискванията в стандартите	20
6.3.	Изпълнява задачата в поставения срок	10
Общ брой точки:		100

VIII. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Оценяването на резултатите от държавния изпит за придобиване на квалификация по професия код 041301 „Мениджмънт и икономика“ е в точки, както следва:

- част по теория на професията – максимално 100 точки;
- част по практика на професията – максимално 100 точки.

Всяка част от държавния изпит е успешно положена при постигане на петдесет на сто от максималния брой точки.

Формирането на окончателната оценка от изпита е, както следва:

- за втора степен на професионална квалификация – в съотношение 40 процента частта по теория на професията и 60 процента частта по практика на професията от общия брой точки. Окончателната оценка в брой точки е равна на $0,4 \times$ получения брой точки от частта по теория на професията + $0,6 \times$ получения брой точки от частта по практика на професията;
- за трета степен на професионална квалификация – в съотношение 50 процента от получения брой точки от частта по теория на професията и 50 процента от получения брой точки от частта по практика на професията. Окончателната оценка в брой точки е равна на $0,5 \times$ получения брой точки от частта по теория на професията плюс $0,5 \times$ получения брой точки от частта по практика на професията.

Окончателната оценка в брой точки се формира след успешното полагане на всяка част от изпита и се превръща в цифрова оценка с точност до 0,01 по формулата:

Цифрова оценка = окончателната оценка в брой точки x 0,06.

Окончателната оценката от държавния изпит за придобиване на квалификация по професията е с количествен и качествен показател с точност до 0,01 и се определя, както следва:

- а) за количествен показател от 2,00 до 2,99 се определя качествен показател „слаб“;

- б) за количествен показател от 3,00 до 3,49 се определя качествен показател „среден“;
- в) за количествен показател от 3,50 до 4,49 се определя качествен показател „добър“;
- г) за количествен показател от 4,50 до 5,49 се определя качествен показател „много добър“;
- д) за количествен показател от 5,50 до 6,00 се определя качествен показател „отличен“.

IX. АВТОРСКИ ЕКИП

Националната изпитна програма е разработена по проект BG05SFPR001-3.001-0001 „Модернизиране на професионалното образование и обучение“, финансиран от Програма „Образование“ 2021 – 2027, съфинансиран от Европейския съюз.

X. ПРИЛОЖЕНИЯ

1. Образец на изпитен билет – част по теория на професията

Изпитен билет – част по теория на професията

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ... СТЕПЕН НА
ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА**

по професия код „.....“

Изпитен билет №.....

Изпитна тема:

.....
.....
.....
.....

*(изписва се точното наименование на темата с кратко описание на учебното
съдържание)*

Описание на дидактическите материали (ако е приложимо)

.....

Председател **на** **изпитната**
комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:

(име, фамилия)
(подпис)
(печат на училището/
обучаващата институция)

2. Образец на индивидуално задание по практика

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА СТЕПЕН НА
ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ - ЧАСТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА**

по професия код „.....“

Индивидуално задание №

На.....

(трите имена на ученика/обучавания)

.....клас/курс, начална дата на изпита: начален час:

крайна дата на изпита: час на приключване на изпита:

1. Да се.....

(вписва се темата на индивидуалното задание)

а. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на индивидуалното задание:

.....
.....
.....
УЧЕНИК/ОБУЧАВАН:

(име, фамилия)

(подпис)

Председател на изпитната комисия:.....

(име, фамилия)

(подпис)

Директор/ръководител на обучаващата институция:.....

(име, фамилия) (подпис)

(печат на училището/

обучаващата институция)

3. Индивидуално задание за разработване на дипломен проект

.....
(пълно наименование на училището)

ЗАДАНИЕ ЗА ДИПЛОМЕН ПРОЕКТ
ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА
ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ – ЧАСТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА

по професия код „.....“

На.....ученик отклас

(трите имена на ученика)

Тема:.....

.....
Изисквания за разработката на дипломния проект (входни данни, съдържание, оформяне, указания за изпълнение, инструкции):

.....
График за изпълнение:

а) дата на възлагане на дипломния проект

б) контролни проверки и консултации

в) краен срок за предаване на дипломния проект

Ученик:

(име, фамилия)

(подпис)

Ръководител-консултант:.....

(име, фамилия)

(подпис)

Директор/:.....

(име, фамилия)

(подпис)

(печат на училището)

4. Образец на рецензия на дипломен проект

4. Рецензия на дипломен проект

.....
(пълно наименование на училището)

РЕЦЕНЗИЯ

Тема на дипломния проект	
Ученик	
Клас	
Професия	
Ръководител-консултант	
Рецензент	

Критерии за допускане до защита на дипломен проект	Да	Не
Съответствие на съдържанието и точките от заданието		
Съответствие между тема и съдържание		
Спазване на препоръчителния обем на дипломния проект		
Спазване на изискванията за оформление на дипломния проект		
Готовност за защита на дипломния проект		

Силни страни на дипломния проект	
Допуснати основни слабости	
Въпроси и препоръки към дипломния проект	

ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

Качествата на дипломния проект дават основание ученикът/ученичката.....
..... да бъде допуснат/а до защита пред членовете на
комисията за подготовка, провеждане и оценяване на изпита чрез защита на дипломен проект
в теоретичната и практическата част.

.....20..... г.
гр./с.

Рецензент:

(подпис)